

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 209/05-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. augusta 2005 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. Š. L., toho času vo výkone trestu odňatia slobody, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 9 C 277/03 a na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 7 Co 40/2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. Š. L. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júna 2005 doručená sťažnosť (z 3. júna 2005) JUDr. Š. L., toho času vo výkone trestu odňatia slobody (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenie svojho práva podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 277/03 a na Krajskom súde v Nitre (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 7 Co 40/2005.

Sťažovateľ uviedol, že sa žalobou proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 277/03 domáhal vydania veci (evidenčného listu, ktorý mal sťažovateľ vydať podľa § 78 Trestného poriadku v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 1 T 15/99) pod hrozbou sankcie vo výške 500 000 000 EUR a taktiež zaplataenia nemajetkovej ujmy vo výške 180 000 000 EUR. Zároveň požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov (podľa § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poplatku – ďalej aj „OSP“) s tým, že je nemajetný a jeho príjem vo výške 300 Sk mesačne nepostačuje na úhradu trov konania.

Okresný súd však uznesením č. k. 9 C 277/03-37 z 18. januára 2005 sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal okrem iného dôvodiac: „(...) *Uznesením č. k. 9 C 277/03-27 zo dňa 24. 9. 2004 bol navrhovateľ vyzvaný na doplnenie podania. Navrhovateľ podaním zo dňa 11. 10. 2004 reagoval na výzvu súdu, avšak predmetné podanie nedoplnil v zmysle predmetného uznesenia.*

Podľa § 138 ods. 1 O. s. p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. (...)

Vzhľadom k predmetu konania by mal navrhovateľ zaplatiť súdny poplatok za návrh v sume 201.000,- Sk. Keďže však s návrhom na začatie konania požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, nebol na jeho zaplataenie vyzvaný. Vzhľadom k predmetu konania ako aj vzhľadom k tomu, že navrhovateľ riadne neodôvodnil petit návrhu, pričom je predpoklad, že u navrhovateľa sa jedná o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, súd považoval za preukázané, že u navrhovateľa nie sú dôvody na oslobodenie od súdnych poplatkov (...)“

Sťažovateľ napadol uvedené rozhodnutie okresného súdu odvolaním. Krajský súd uznesením č. k. 7 Co 40/2005-42 z 28. februára 2005 rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

Okresný súd vyzval 4. apríla 2005 sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 200 000 Sk pod hrozbou zastavenia konania. Sťažovateľ tvrdí, že z tohto dôvodu bol nútený svoj návrh vziať späť a obrátiť sa na ústavný súd. Sťažovateľ v tejto súvislosti predložil ústavnému súdu kópiu uznesenia okresného súdu č. k. 9 C 277/03-37 z 18. januára 2005, kópiu uznesenia krajského súdu č. k. 7 Co 40/2005-42 z 28. februára 2005 a kópiu svojho podania z 13. apríla 2005 v predmetnej veci, podľa ktorého „(...) návrh zo dňa 25. 12. 2003 beriem v celom rozsahu späť“.

Podľa sťažovateľa došlo v označených konaniach k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 dohovoru, keď mu nepriznaním oslobodenia od poplatkovej povinnosti bola uložená vopred nesplniteľná podmienka, ktorá mu znemožnila prístup k súdnej ochrane.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, ako aj porušenie jeho práva podľa čl. 6 dohovoru v označených konaniach a uložil Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky zaplatiť mu z uvedeného dôvodu 200 000 Sk.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa môže každý domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy má každý právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v (...) čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad

a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Právo na súdnu ochranu však nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a taktiež zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona.

Uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné ani s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Tolstoy – Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, 1995, resp. Kreuz proti Poľsku, 2001).

Výklad a aplikácia ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ako aj ustanovení ďalších zákonných predpisov upravujúcich podmienky prístupu k súdnej ochrane zo strany všeobecných súdov však musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04).

Z tohto hľadiska musí všeobecný súd prihliadať na rovnováhu medzi poskytnutím materiálnej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania a ochranou plynulého a riadneho výkonu spravodlivosti pred neuváženým, prípadne šikanujúcim výkonom práva podať návrh na začatie konania jeho spolatnením.

Legálnym prostriedkom na zabezpečenie rovnováhy uvedených záujmov je zákonná možnosť priznať účastníkovi súdneho konania na návrh celkom alebo sčasti oslobodenie od

súdnych poplatkov (§ 138 OSP), ak to jeho pomery odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Zákonná procesná úprava občianskeho súdneho konania tak zveruje súdu príslušnému na konanie v konkrétnej veci právomoc zaistiť naplnenie účelu základného práva na súdnu ochranu osoby, ktorá sa podaním návrhu na začatie konania súdnej ochrany domáha, v situáciách, v ktorých by výška súdneho poplatku vzhľadom na osobné, majetkové a príjmové pomery takejto osoby predstavovala reálnu a objektívnu prekážku prístupu k súdu v rozpore s účelom a zmyslom práv zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ sa v tomto zmysle ochrany svojich základných práv v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 277/03 domáhal žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov podanou súčasne s návrhom na začatie konania a následne (po rozhodnutí okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov v označenom konaní) podaním odvolania proti uzneseniu okresného súdu z 18. januára 2005 na krajskom súde.

Podstata sťažovateľovej argumentácie o namietanom porušení jeho základných práv smeruje teda proti rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu, ktorými nepriznali sťažovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku v jeho veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 277/03.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu

základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Uznesením krajského súdu č. k. 7 Co 40/2005-42 z 28. februára 2005 bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 9 C 277/03-37 z 18. januára 2005, ktorým sťažovateľovi nepriznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Zo sťažnosti sťažovateľa vyplýva, že nesúhlasí s týmito rozhodnutiami predovšetkým preto, že podľa neho „(...) *Trestný poriadok neobsahuje žiadne ustanovenie o právnej vykonateľnosti práva, v prípade porušenia povinnosti súdu o vydaní veci podľa § 80/1 Tr. por.*“, v dôsledku čoho bol „*nútený svoje právo uplatniť v občiansko-právnom konaní na ochranu vlastníckeho práva o vydanie veci podľa § 126 OZ*“. Sťažovateľ namieta: „*Na to, aby bolo právo vykonateľné a vynutiteľné, som žiadal – v prípade nesplnenia súdneho rozhodnutia – uloženie finančnej sankcie (vo výške 500 000 000 EUR, pozn.) Nemajetkovú ujmu (vo výške 180 000 000 EUR, pozn.) som žiadal z toho dôvodu, že odporca nesplnil dobrovoľne to, čo mu ukladá zákon. Zodpovednosť odporcu vyplýva z § 421 OZ.*

Bez uloženia sankcie pre prípad nesplnenia právoplatného rozhodnutia by nebolo predmetné právo vynutiteľné.“

Ako vyplýva z odôvodnenia oboch označených uznesení, tak okresný súd, ako aj krajský súd vychádzali z ustanovenia § 138 ods. 1 OSP, podľa ktorého predpokladom pre oslobodenie od platenia súdneho poplatku sú pomery účastníka, pri zohľadňovaní ktorých súd vychádza z uváženia potrieb účastníka s ohľadom na jeho osobné, rodinné a majetkové pomery, ako aj z povahy uplatňovaného nároku a výšky súdneho poplatku, a súčasne prihliadali na splnenie ďalšej podmienky, a síce že v uvedenom prípade nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu z 28. februára 2005 je zřejmé, že po prejednaní odvolania sa stotožnil so záverom okresného súdu rozhodujúceho v prvom

stupni, podľa ktorého išlo v sťažovateľovom prípade v danej veci o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol: «(...) Podstatným v tejto veci je však záver o zrejme bezúspešnom uplatňovaní práva. Žalobcovi ide o vydanie listiny, ktorú odovzdal v trestnom konaní a ktorá sa má nachádzať v súdnom spise, a to „pod hrozbou sankcie 500.000.000,- EUR“, a uplatňuje si aj právo na zaplatenie nemajetkovej ujmy za porušenie zákonnej povinnosti vydania listiny v sume 180.000.000,- EUR. Z uvedeného je zrejmé, že žalobca namiesto toho, aby požiadal súd konajúci v trestnej veci o vrátenie odňatej listiny (§ 79 Tr. por.) v zmysle § 80 ods. 1 Tr. por. (o čom by rozhodoval predseda senátu konajúci vo veci sp. zn. 1 T 15/99 Krajského súdu v Nitre podľa § 80 ods. 3 Tr. por.), podal žalobu v zmysle § 79 ods. 1 OSP o vydanie veci, pričom žalobný návrh v časti „pod hrozbou sankcie 500.000.000,- EUR“ a tiež v časti o zaplatenie sumy 180.000.000,- EUR ničím právne nezdôvodnil, no najmä neuviedol také okolnosti, ktoré by svedčili o možnosti zaradenia skutkového stavu pod právnu normu, ktorá má byť na tento prípad použitá.

Kedže je zjavné, že niet právnej normy, ktorá by vec z hľadiska občianskoprávneho upravovala, a niet ani dôvodu na použitie analógie, potom návrhu chýba právny základ a v takom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. (...)»

Po oboznámení sa s obsahom uznesenia krajského súdu č. k. 7 Co 40/2005-42 z 28. februára 2005 dospel ústavný súd k záveru, že krajský súd svoje rozhodnutie náležite odôvodnil. Z jeho záverov nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Ústavný súd sa vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti nedomnieva, že by závery krajského súdu v predmetnej veci bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné so sťažovateľom označenými článkami ústavy a dohovoru.

Výška súdneho poplatku vyrubeneho sťažovateľovi okresným súdom v konaní sp. zn. 9 C 277/03 bola podmienená práve časťou petitu žaloby týkajúcou sa sťažovateľom

uplatnených nárokov, ktorým podľa záveru krajského súdu chýbal právny základ (zaplatenie 500 000 000 EUR ako sankcie v prípade nevydania veci a náhrada nemajetkovej ujmy 180 000 000 EUR). Pokiaľ sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namietal, že „... bez uloženia sankcie pre prípad nesplnenia právoplatného rozhodnutia by nebolo predmetné právo vynutiteľné...“, je potrebné uviesť, že podmienky núteného výkonu právoplatného rozhodnutia súdu ukladajúceho žalovanému povinnosť vydať vec sú upravené v ustanoveniach šiestej časti Občianskeho súdneho poriadku (Nariadenie a uskutočnenie výkonu rozhodnutia) predovšetkým v § 345 - 347 (Odobratie veci), resp. v ustanoveniach zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, predovšetkým v § 186 - 188 (Odobratie veci alebo cenných papierov). Označený nárok uplatnený sťažovateľom v sporovom konaní nemožno pod uvedené ustanovenia subsumovať, pričom nešlo ani o nárok na náhradu škody spôsobenej sťažovateľovi. Napokon ani náhrady nemajetkovej ujmy (pokiaľ ide o druhý z označených, sťažovateľom uplatnených nárokov na zaplatenie 180 000 000 EUR) sa nemožno s úspechom domáhať iba na základe tvrdenia o porušení povinnosti vydať vec jej vlastníkovi. Možnosť domáhať sa veci vydanej v trestnom konaní navyše upravujú ustanovenia § 80 - 81 Trestného poriadku.

S ohľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že z predloženej sťažnosti ani z k nej pripojených napadnutých rozhodnutí - najmä z konečného rozhodnutia krajského súdu, nevyplýva nič, čo by svedčilo o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti záverov vyvedených krajským súdom, a teda o porušení práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy alebo podľa čl. 6 dohovoru.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok

V Košiciach 17. augusta 2005